

**ALS ZE TOCH
MIJN E-MAILTJES
GAAN CONTROLEREN
KUNNEN ZE
DIRECT DE SPAM
ERTUSSEN UITHALEN**

Loesje

Postbus 1045
6801 BA Arnhem www.loesje.nl

BITS OF FREEDOM JAARVERSLAG 2005

1. DOELSTELLING	3
2. PUBLICATIES	3
a) Nieuwsbrieven	
b) Columns/stukken	
c) Pers over Bits of Freedom	
3. LEZINGEN/DEBATTEN	6
4. ACTIVITEITEN	6
a) Seminar i.s.m. Unesco	
b) Debat i.o.v. Hivos	
5. ONDERWERPEN	8
a) Verkeersgegevens	
b) Afluisterschotels	
c) Notice en takedown	
d) Biometrie	
e) WSIS	
f) Auteursrecht	
g) Diversen	
6. SAMENWERKING	13
a) EDRI	
b) Unesco	
c) Burger@overheid	
d) Diversen	
7. FINANCIËN	15
a) Algemeen	
b) Donateurs	
c) Sponsors / consultancy	
BIJLAGES	16
I Lezingen en debatten	
II Inkomsten en uitgaven	

1. DOELSTELLING

Bits of Freedom is een onafhankelijke stichting die opkomt voor privacy en digitale rechten. Concreet richt BOF zich daarbij op communicatie en data privacy, vrijheid van meningsuiting en toegang tot informatie. Opgericht in 2000, organiseert Bits of Freedom jaarlijks publieke evenementen, zoals de uitreiking van de Big Brother Awards. Daarnaast neemt Bits of Freedom deel aan talloze publieke en besloten activiteiten om haar uitgangspunten onder de aandacht te brengen van burgers, overheid, pers en politiek.

Via de website en (gratis) nieuwsbrief ontsluit, bundelt en becommentarieert Bits of Freedom relevante nieuwe ontwikkelingen. Door de oprichting in juni 2002 van een Europese coalitie van digitale burgerrechten-organisaties, European Digital Rights (EDRI), is Bits of Freedom nauw betrokken bij wetgevende ontwikkelingen op EU-niveau. Door het spreken tijdens conferenties en debatten in binnen- en buitenland onderhoudt Bits of Freedom een uniek (inter-)nationaal kennisnetwerk.

In 2005 is de samenstelling van het stichtingsbestuur gewijzigd. Prof. Paul Frissen is uit het bestuur gestapt, omdat zijn werkzaamheden zich steeds minder op digitale ontwikkelingen richten. In zijn plaats is Mr. Frank Kuitenbrouwer toegetreden, gepensioneerd commentator van NRC Handelsblad met zeer veel expertise op het gebied van ICT en burgerrechten. Karin Spaink is voorzitter gebleven van het bestuur en Johan Helsingius bestuurslid.

2. PUBLICATIES

a) Nieuwsbrieven

Bits of Freedom geeft twee (gratis) e-mail nieuwsbrieven uit: de Nederlandstalige Bits of Freedom nieuwsbrief en de Engelstalige EDRI-gram.

Beide nieuwsbrieven zijn in 2005 24 keer verschenen.

Er zijn veel positieve reacties binnengekomen op beide nieuwsbrieven, en het aantal abonnees blijft stijgen. Hoewel Bits of Freedom geen lezersonderzoek heeft gedaan, blijkt uit de reacties dat de Nederlandstalige nieuwsbrief een groot bereik heeft onder journalisten, ambtenaren en juristen. Door artikelen in kranten, tv-items, interviews op de radio en Kamervragen zijn veel items uit deze nieuwsbrief onder de aandacht gekomen van een heel groot publiek.

Als hoofdredacteur van EDRI-gram heeft Sjoera Nas veel tijd besteed aan Europese jurisprudentie en beleidsontwikkelingen. In de zomer van 2005 zorgden onthullingen van beleidsstukken over de bewaarplicht voor een versnelde toename van het aantal lezers.

	BOF-nieuwsbrief	EDRI-gram
31-12-03	3500	1600
31-12-04	5303	2465
31-12-05	6640	3308

Met steun van de Stichting NLnet hoopt Bits of Freedom begin 2006 een ingrijpende restyling doen van de BOF website, om de informatie uit de nieuwsbrieven beter te ontsluiten.

b) Columns / publicaties

Maurice Wessling heeft in 2005 6 columns geschreven in het goedgelezen e-zine Webwereld, over uiteenlopende actuele onderwerpen als biometrie, RFID en de bewaarplicht verkeersgegevens.

Maurice heeft daarnaast een opinie-artikel geschreven in Informatie Professional, vakblad voor bibliothecarissen, over de gevolgen van de wet vorderen gegevens voor bibliotheken. Over hetzelfde onderwerp heeft hij een opinie geschreven in het blad Bibliotheek.

Samen met Sjoera Nas heeft Maurice een opinie-artikel geschreven voor het Parool, over het plan van de Nederlandse politie voor een virtuele slotgracht.

Sjoera heeft 3 columns geschreven in het e-zine Netkwesties, over privacy als koningin der grondrechten, en twee maal over de bewaarplicht verkeersgegevens. Voor een special over veiligheid van het D'66 blad IDEE heeft ze een opinie-artikel geschreven over privacy en veiligheid op internet, waarin ze betoogde dat bestaande opsporingsbevoegdheden ruimschoots toereikend zijn.

Daarnaast heeft Sjoera een lang stuk geschreven voor het wetenschappelijke vakblad Privacy en Informatie over RFID, toegespitst op de OV chipkaart en het recht op anonimiteit.

Sjoera heeft verder twee opinie-artikelen geschreven voor een landelijke krant: een opinie in het Friesch Dagblad over de SMS-actie van de politie Rotterdam om getuigen op te sporen van de voetbalrellen en een opinie in De Gelderlander over de bewaarplicht. Ze betoogt daarin dat de voorgestelde maatregelen niet noodzakelijk zijn en niet effectief.

Daarnaast heeft Bits of Freedom tien keer 'De politieke agenda' gemaakt voor C'T Magazine.

c) Pers

Een belangrijke doelstelling van Bits of Freedom is om in de media een expert-functie te vervullen op het gebied van grondrechten en ICT. Daarnaast wil BOF de media attenderen op belangrijke ontwikkelingen die nog weinig aandacht krijgen. In 2005 heeft dat in een groot aantal optredens geresulteerd op radio en tv en talloze vermeldingen in e-zines, kranten en tijdschriften.

Een aantal hoogtepunten van artikelen en reportages waar Bits of Freedom aan heeft meegewerkt:

In januari besteedt KRO radio 1 in het programma 1 op de Middag aandacht aan de identificatieplicht en vraagt Bits of Freedom om commentaar.

In maart maakt Netwerk met 'Bits en bytes in de strijd tegen het terrorisme' een lang item over het Europese voorstel voor een bewaarplicht verkeersgegevens.

In maart ook schrijft het Algemeen Dagblad in 'Afluisterschotels op KPN-terrein' over het afluisteren van satellietverkeer en de bouwtekeningen van afluisterschotels die Bits of Freedom publiceerde.

In april besteedt RTL Nieuws aandacht aan de kritiek van Bits of Freedom op de bewaarplicht verkeersgegevens.

In mei schrijft De Volkskrant in het achtergrond artikel 'Nooit onopgemerkt' over alle maatregelen en nieuwe wetten waardoor burgers op grote schaal in de gaten worden gehouden.

Diezelfde maand verschijnt 'Terug naar de schrijfmachine', een tweede lang artikel in Vrij Nederland over (digitale) privacy, met uitgebreide citaten van Bits of Freedom.

Nova besteedt in mei aandacht aan de proef met luisterende camera's in Groningen. Bits of Freedom spreekt haar bezorgdheid uit in het item.

In juni gaat Bits of Freedom op Business Nieuws Radio in debat met Paul Verloop van de Erasmus Universiteit, een van de opstellers van het rapport 'Wie wat bewaart heeft wat'.

In juli laat Twee Vandaag in het item 'Big Brother in de bieb' Bits of Freedom aan het woord over de wet vorderen gegevens.

Die maand schrijft De Volkskrant in 'Marktplaats en Multatuli in mijnenveld' over het Multatuli onderzoek van Bits of Freedom waaruit blijkt hoe onzorgvuldig Nederlandse internetaanbieders omgaan met klachten over het auteursrecht.

Ook in juli schrijft NRC Handelsblad in 'Een sleepnet voor privé-gegevens' over de gevolgen van de wet vorderen gegevens. Bits of Freedom: "Dan kan de politie niet alleen kijken welk boek deze verdachte persoon heeft gelezen, maar ook: welke personen hebben dit boek gelezen."

In september legt Bits of Freedom bij Editie NL (RTL4) uit waarom het opvragen van de GSM locatiegegevens van 10.000 personen door de politie Limburg onwettig is.

In november gaat Bits of Freedom bij AVRO Radio 1 in het programma 1 op de middag in discussie over het plaatsen van foto's op internet door de Amsterdamse politie.

In december schrijft De Volkskrant in het achtergrond artikel 'Paspoort zonder dubbelgangers' over het biometrisch paspoort en de plannen voor centrale opslag van de

biometrische gegevens. Met uitgebreid commentaar van Bits of Freedom: 'De politie zal zeggen: die database is er, dan is het toch onzin om er geen gebruik van te maken?'

Bits of Freedom in het nieuws
http://www.bof.nl/bof_in_nieuws.html

3. LEZINGEN / DEBATTEN

In 2005 heeft Bits of Freedom veelvuldig lezingen gegeven en deelgenomen aan debatten en hoorzittingen in binnen- en buitenland. Door de razendsnelle politieke ontwikkelingen op het gebied van de waarplicht verkeersgegevens ging een groot aantal lezingen over dit onderwerp. Daarnaast heeft Sjoera Nas een aantal lezingen gegeven in samenhang met de thema's van de World Summit on the Information Society, in Tunis in december 2005; over online privacy, uitingsvrijheid en toegang tot informatie. Verder heeft BOF lezingen gegeven over notice en takedown, spam, RFID, auteursrecht en privacy in het algemeen. Een apart overzicht is bijgevoegd als bijlage bij dit jaarverslag, en staat ook online met links naar de presentaties.

Overzicht van alle lezingen en debatten
<http://www.bof.nl/2005/lezingen.html>

4. ACTIVITEITEN

a) Seminar i.s.m. Unesco

Op 4 en 5 februari organiseren de Nederlandse Nationale Unesco Commissie en Bits of Freedom (Sjoera Nas) in Oegstgeest een succesvolle conferentie over internet, privacy, vrijheid van meningsuiting en toegang tot informatie. Een keur aan internationale sprekers spreekt zich onder leiding van dagvoorzitter Cees Hamelink uit voor een consequente verdediging van de vrijheden die vastgelegd zijn in alle internationale mensenrechtenverdragen.

Uit de conferentie vloeien krachtige aanbevelingen voort, die door de Nederlandse Unesco commissie worden ingebracht in de besprekingen binnen de Raad van Europa (46 lidstaten) over een nieuw beleidsinstrument over deze digitale rechten, in het kader van een zogenaamde "herafweging van rechten in de strijd tegen terrorisme".

De aanbevelingen roepen, met betrekking tot privacy, de lidstaten op om in te zien dat privacy nauw verbonden is met vrijheid van meningsuiting. "Acknowledge that privacy is an indispensable prerequisite to the right of freedom of expression and the right to communicate. Online as well as off-line, readers, listeners and viewers have a right to the same high level of privacy and anonymity. If online access to information is tracked and tied to detailed personal profiles, self-censorship is imminent and - more important still - the public debate and the rule of law are eroded." Ook met betrekking tot de aansprakelijkheid van internetproviders zijn de aanbevelingen duidelijk; internetproviders moeten niet optreden als rechters bij het beoordelen van de rechtmatigheid van uitingen op internet.

Bovendien moet er een duidelijk onderscheid gemaakt worden tussen schadelijke en onrechtmatige inhoud op internet.

Tenslotte verzetten de aanbevelingen zich tegen verplichte filtering en blokkering van internet toegang.

Mede dankzij de steun van EDRI voor deze insteek in de overleggroep van de Raad van Europa is een deel van de aanbevelingen overeind gebleven, al is het eindresultaat, door de zeer genuanceerde formulering, voor meerdere interpretaties vatbaar.

Aanbevelingen Nederlandse Nationale Unesco Commissie (04.02.2005)
<http://www.unesco.nl/images/recommendations.pdf>

Verklaring Raad van Europa (13.05.2005)
<http://www.minbzk.nl/contents/pages/42826/declaration.pdf>

Maassen (Hivos). Daaruit bleek dat ze tegenstrijdige verwachtingen hadden over de mate waarin internet bestand zal blijken tegen censuur en controle. Eerste Kamerlid Hans Franken (CDA) was optimistisch en verwachtte dat de censor op den duur de strijd zal verliezen. Europarlementariër Edith Mastenbroek (PvdA) wees echter op de effectieve controle op het internetgebruik in China: "Alleen voor technisch zeer bekwamen is aan de controle te ontkomen". Zij riep de bevolking in westerse landen op zich meer te verzetten tegen maatregelen die de vrijheid van meningsuiting en privacy aantasten.

Verslag Fill the Gap (04.11.2005)
<http://www.netkwesties.nl/editie135/artikel3.html>

Presentatie Gus Hosein (03.11.2005)
<http://personal.lse.ac.uk/hosein/haguehivos.pdf>

b) Debatororganisatie i.o.v. Hivos
Hivos, IICD en OneWorld hebben op 3 november gezamenlijk voor het derde jaar de bijeenkomst Fill the Gap! georganiseerd, dit maal helemaal in het teken van de World Summit on the Information Society (WSIS). Bits of Freedom heeft op verzoek van Hivos de organisatie van het seminar op zich genomen. Gus Hosein van Privacy International boog zich in zijn keynote lezing over de spanning tussen individuele vrijheid en de collectieve staats- of bedrijfsbelangen van veiligheid en eigendomsbescherming. Hoewel Hosein door visumproblemen niet zelf kon komen, sleept hij het publiek ook per video mee met talloze voorbeelden waaruit blijkt dat westerse landen in rap tempo elementaire grondrechten afbreken in het kader van terrorismebestrijding.

Later volgde een paneldebat met Edith Mastenbroek (Europees Parlement, PvdA), Hans Franken (Eerste Kamer, CDA) en Paul

5. ONDERWERPEN

a) Verkeersgegevens

In 2005 heeft Bits of Freedom de zeer intensieve campagne tegen de bewaarplicht verkeersgegevens voortgezet. Het verzet tegen de bewaarplicht is in alle opzichten het onderwerp waar Bits of Freedom in 2005 de meeste energie en tijd in heeft gestoken. De campagne was zowel op de Eerste en Tweede Kamer, het Europees Parlement als de Europese Commissie gericht. Bits of Freedom heeft daarbij samengewerkt met een groot aantal binnen- en buitenlandse consumenten- en burgerrechtelijke organisaties en telecommunicatiebedrijven. De campagne had tot doel om parlementariërs, media en publiek te informeren over de gevolgen van een bewaarplicht. Bits of Freedom brengt daarbij steeds het gebrek aan noodzaak, nut en effectiviteit van de verschillende voorstellen onder de aandacht.

De Europese ministers van justitie en binnenlandse zaken bespraken sinds april 2004 een ingrijpend voorstel om de verkeersgegevens van alle inwoners van de EU één tot vier jaar op te laten slaan en toegankelijk te maken voor opsporingsdiensten uit heel Europa. Bits of Freedom pleitte samen met haar Europese koepelorganisatie EDRI voor besluitvorming via de eerste pijler zodat het Europees Parlement instemmings- en wijzingsrecht voor het voorstel kon uitoefenen. In september 2005 publiceerde de Europese Commissie een eigen voorstel voor de bewaarplicht waarna de besluitvorming via het Europees Parlement in gang werd gezet. Op 14 december 2005 ging het Europees Parlement met een grote meerderheid akkoord met de bewaarplicht.

Deze uitkomst was bijzonder teleurstellend voor Bits of Freedom en EDRI. Het

laatste woord over dit onderwerp is echter nog niet gezegd, aangezien de Europese Richtlijn nog in nationale wetgeving moet worden omgezet. Daarbij heeft het Nederlandse Parlement enige speelruimte op het gebied van de precieze bewaartermijnen en een keuze tussen decentrale en centrale opslag van de gegevens. Vooral op het laatste punt zal Bits of Freedom zich verder blijven inzetten en pleiten tegen een centraal Nederlands politiepakhuis met alle verkeersgegevens.

De campagne tegen de bewaarplicht heeft Bits of Freedom ook iets positiefs gebracht; intensieve contacten met een veelheid aan organisaties en verdere uitdieping van de bestaande contacten met Nederlandse en Europese parlementariërs.

In 2005 heeft Bits of Freedom doorlopend de JBZ commissie van de Eerste Kamer en de justitie commissie van de Tweede Kamer van informatie voorzien. Daarbij heeft Bits of Freedom nauw samengewerkt met de Consumentenbond en gezamenlijk een aantal brieven aan de Eerste en Tweede kamer gestuurd. Tijdens een rondetafel gesprek over de bewaarplicht in de Tweede Kamer op 28 september 2005 heeft Bits of Freedom mede het standpunt van de Consumentenbond vertolkt. Daarnaast heeft Bits of Freedom in persoonlijke contacten met Nederlandse parlementariërs veel informatie gegeven, haar standpunt onder de aandacht gebracht en geassisteerd bij het formuleren van de inbreng van parlementariërs in het debat.

In maart 2005 heeft Bits of Freedom '10 fabels en feiten over verkeersgegevens' gepubliceerd. Daarmee wilde Bits of Freedom tegenwicht bieden aan de verwarrende, gebrekkige en soms misleidende informatie van politie en justitie over het onderwerp. De 10 fabels waren gericht op parlementariërs, media en het brede publiek.

Ook Europees, binnen EDRI heeft Bits of Freedom een belangrijke voortrekkersrol vervuld in de campagne tegen de bewaarplicht. Dit is onder meer tot uiting gekomen in de praktische uitvoering van een Europese petitie tegen de bewaarplicht, samen met XS4ALL. De petitie is in augustus 2005 gelanceerd en kwam gaandeweg beschikbaar in 21 talen. Op woensdag 23 november hebben EDRI en XS4ALL in Brussel de 58.000 handtekeningen aangeboden aan Jean-Marie Cavada, voorzitter van de Europese parlementaire commissie voor burgerlijke vrijheden, justitie en binnenlandse zaken (LIBE). Bijna één derde van de handtekeningen was uit Nederland afkomstig, een duidelijke weergave van de intensieve campagne in Nederland.

In samenwerking met EDRI, Privacy International en Statewatch heeft Bits of Freedom op 6 juni een open brief gestuurd aan de fractievoorzitters van het Europees Parlement. Daarnaast heeft Bits of Freedom diversen keren deelgenomen aan informele en formele bijeenkomsten en workshops in Brussel over de bewaarplicht. Deze deelname vond afwisselend onder eigen titel plaats en als vertegenwoordiger van EDRI, waarvan Sjoera Nas bestuurslid is.

Bits of Freedom heeft in 2005 meerdere lezingen gegeven over de bewaarplicht, opinie- artikelen geschreven en zeer regelmatig in de media commentaar gegeven op de politieke ontwikkelingen, onder meer in FEM Business, de Volkskrant, RTL Nieuws, Netwerk en Radio 1.

Uitgebreide informatie over de campagne is te vinden in het online dossier verkeersgegevens. Dit dossier is in het laatste kwartaal van 2005 bijgewerkt door stagiair John Witsenburg, student rechten aan de Universiteit van Tilburg. BOF is hem zeer erkentelijk.

BOF dossier verkeersgegevens
<http://www.bof.nl/verkeersgegevens.html>

b) Afluisterschotels

In 2005 heeft Bits of Freedom regelmatig aandacht besteed aan de activiteiten van de Nationale Sigint Organisatie (NSO). De NSO is opgericht door de AIVD en MIVD voor het afluisteren van satellietverkeer, waaronder internationale telefoongesprekken en e-mail. De NSO luistert op grote schaal en ongericht internationale communicatie van en met Nederlanders af. In tegenstelling tot de situatie in de Verenigde Staten leiden deze bevoegdheden en capaciteiten in Nederland (nog) niet tot publieke verontwaardiging.

De Nederlandse inlichtingendiensten hadden al de beschikking over afluisterschotels in Zoutkamp. Omwonenden wisten uitbreiding in december 2004 succesvol aan te vechten bij de Raad van State. Het ministerie van defensie liet daarna zijn oog vallen op Burum, waar al een commercieel satellietgrondstation staat van Xantic (onderdeel van KPN). Defensie kondigde aan daar in totaal 20 nieuwe schotels te willen bouwen.

Bits of Freedom heeft omwonenden in Burum geadviseerd en van informatie voorzien bij hun juridische procedures tegen de afgegeven bouwvergunning. Bovendien heeft Bits of Freedom geholpen bij het opstellen van verschillende Kamervragen rondom de NSO en Burum. In december 2005 is de beroepsprocedure van de omwonenden in Burum echter afgewezen en inmiddels is de installatie operationeel en bijna afgebouwd.

In februari 2005 kreeg Bits of Freedom bouwtekeningen van de NSO installatie in Burum in handen. Deze tekeningen geven niet alleen inzicht in de omvang van het project maar ook in de soorten telecommunicatie die de afluisterdienst met behulp van de schotels wil onderscheppen. Omdat er over de NSO slechts weinig informatie beschikbaar is die een publiek en parlementair debat kan voeren, heeft Bits

of Freedom de bouwtekeningen op haar website gepubliceerd. Bits of Freedom heeft ook gewezen op de enigszins incestueuze relatie tussen de NSO en Xantic nu de NSO satellietcommunicatie gaat afluisteren die (tevens) via de Xantic installatie wordt afgewikkeld.

NSO informatie en bouwtekeningen
<http://www.bof.nl/nso.html>

c) Notice en takedown

In 2005 heeft Bits of Freedom opnieuw de ontwikkelingen rondom notice and takedown scherp in de gaten gehouden. Notice and takedown is een aanduiding voor een stelsel van wetgeving, procedures en zelfregulering waarin de aansprakelijkheid van internetproviders wordt uitgewerkt. In principe zijn de internetproviders in de EU niet aansprakelijk voor het gedrag van hun klanten, behalve in hele specifieke hostinggevallen. Daarbij geldt een driestap-pentoets. Hostingproviders riskeren alleen aansprakelijkheid als ze een klacht hebben ontvangen, als uit die klacht blijkt dat de onrechtmatigheid onmiskenbaar is en als ze dan niet ingrijpen. In de praktijk leidt die regel tot grote verwarring, wanneer een provider moet ingrijpen, en hoe de balans gewaarborgd kan worden tussen vrijheid van meningsuiting en rechten van derden. Bits of Freedom pleit daarbij voor onafhankelijke toetsing van klachten over websites.

In 2004 heeft Bits of Freedom de valkuilen van notice en takedown aangetoond door middel van het Multatuli onderzoek. Daaruit bleek dat 7 van de 10 onderzochte providers in Nederland zonder meer een website met tekst van Multatuli verwijderden nadat zij daarover een fictieve klacht via e-mail ontvingen. Daarin werd gesteld dat de website in strijd was met het auteursrecht. Het feit dat op werken van Multatuli geen auteursrecht berust (de

schrijver is al meer dan 70 jaar geleden overleden) wekte bij de providers geen argwaan.

In oktober 2005 publiceert Bits of Freedom het vertrouwelijke 'Haalbaarheidsonderzoek Notice and Take Down' dat in opdracht van het ministerie van justitie was opgesteld. Uit dat onderzoek en uit een brief van minister Donner van augustus 2005 aan de Tweede Kamer blijkt dat het notice and takedown systeem vrijwel geheel binnen politie en justitie wordt getrokken.

Het haalbaarheidsonderzoek behandelt een reeks van problemen en keuzes bij de opzet van het notice en takedown systeem, waaronder de onafhankelijkheid van de beoordelingen, de gang naar de rechter achteraf, de vrijwaring voor providers en garanties voor de vrijheid van meningsuiting. Minister Donner heeft echter niet aangegeven welke oplossingen hij heeft gekozen voor de opzet van het notice en takedown systeem. Donner wil alle kwesties 'werkenderwijs' oplossen waarbij de ervaringen met de bestrijding van terroristische uitingen maatgevend zijn. In deze opzet is de toetsing van klachten niet langer onafhankelijk, maar in handen van politie en justitie. Daarbij speelt het verlangen mee om sommige sites in het kader van onderzoek naar haatzaaien en terroristische uitingen in de lucht te houden, ondanks mogelijk onrechtmatige uitingen.

Bits of Freedom heeft in oktober 2005 deelgenomen aan een expertmeeting georganiseerd door de Anne Frank stichting over internet en discriminatie waarin notice and takedown het belangrijkste onderwerp was.

Notice and takedown dossier
<http://www.bof.nl/takedown/>

d) Biometrie

Bits of Freedom volgt de snelle ontwikkelingen op het gebied van biometrie op de voet. Daarbij heeft vooral de invoering van het biometrisch paspoort de aandacht. Het nieuwe paspoort wordt naar verwachting in 2006 ingevoerd en bevat een chip met biometrische kenmerken. De contactloze chip zal uiteindelijk zowel een digitale foto van het gezicht bevatten als 2 digitale vingerafdrukken. Oorspronkelijk waren de biometrische gegevens in het paspoort uitsluitend bedoeld om te controleren of het paspoort en de drager ervan bij elkaar horen. Op die manier wilde het kabinet de zogenaamde look-a-like fraude bestrijden.

In februari 2005 heeft Bits of Freedom in haar nieuwsbrief en in de media aandacht gevraagd voor een nieuwe ontwikkeling waarbij de doelstelling van het biometrisch paspoort radicaal wijzigt. Minister Remkes heeft aangekondigd dat hij 'in het kader van terrorismebestrijding' wil overgaan op de centrale opslag van de biometrische kenmerken uit het nieuwe paspoort.

Wie geen paspoort bij zich draagt, kan aan de hand van een vingerafdruk of digitale foto worden geïdentificeerd. Centrale opslag maakt het mogelijk om personen te identificeren aan de hand van digitale beelden (cameratoezicht) met behulp van gezichtsherkenning. Daarmee is het doel achter de invoering van het biometrisch paspoort ineens verschoven van de bestrijding van look-a-like fraude naar ondersteuning van de identificatieplicht en wordt het mogelijk een instrument voor grootschalig geautomatiseerd toezicht op burgers.

Een concreet voorstel voor de centrale opslag van biometrische gegevens is er nog niet. Toch vindt Bits of Freedom het belangrijk om al een een vroeg stadium te wijzen op de gevolgen van een dergelijke maatregel. Het plan is een schoolvoor-

beeld van 'function-creep' waarbij stap voor stap nieuwe functionaliteiten en toepassingen aan een bestaand systeem worden toegevoegd. Het gevaar van dergelijke besluitvorming is dat in het politiek en publiek debat uit het oog verloren wordt wat ook alweer de oorspronkelijke reden voor de invoering van het biometrisch paspoort was.

e) WSIS

Hoewel Bits of Freedom niet betrokken was bij de eerste fase van de World Summit on the Information Society (WSIS) in 2003 in Genève, wordt de druk in 2005 hoog om toch een bijdrage te leveren aan de tweede en afsluitende fase in Tunesië. Dankzij de expertise binnen de Europese koepelorganisatie EDRI kan Bits of Freedom zich de stand van zaken relatief makkelijk eigen maken. Zowel voor de organisatie van de conferentie in samenwerking met Unesco in februari als tijdens Fill the Gap in november kan Bits of Freedom putten uit een rijk netwerk van ideeën en mensen. Uiteindelijk gaat Sjoera Nas in november ook naar Tunesië, op uitnodiging van Hivos, om een bijdrage te leveren aan twee verschillende debatten. Een van de uitkomsten van de WSIS is het besluit om een Internet Governance Forum (IGF) op te richten, in een zogenaamde 'multi stakeholder' opzet. Dat wil zeggen; niet alleen overheid, maar ook bedrijfsleven en burgers. De eerste vergadering vindt plaats in Athene in het najaar van 2006. Tot die tijd zal Bits of Freedom zich via EDRI en de speciale WSIS civil society privacy en security werkgroep inzetten voor een eerlijke doelstelling en invulling van dit forum.

EDRI-gram WSIS special (21.11.2005)
<http://www.edri.org/edriagram/number3.23>

f) Auteursrecht

In 2005 begint de Stichting Brein met juridische procedures tegen individuele bestandsdelers, in navolging van een vloedgolf aan juridische procedures in andere Europese landen. Als reactie publiceert Bits of Freedom in april een lijst met vragen en antwoorden over bestandsuitwisseling. Daarin stelt Bits of Freedom dat mensen zich niet bang moeten laten maken door Brein, omdat heel veel bestandsuitwisseling wel degelijk legaal is, en de heksenjacht strandt op het feit dat rechtbanken onmogelijk honderdduizenden rechtszaken in behandeling kunnen nemen. In juli eindigt de zaak voorlopig in het voordeel van de internetgebruikers: De Stichting Brein verliest het kort geding tegen vijf internetproviders om de naam-adres-woonplaatsgegevens te verstrekken van in totaal 41 klanten die beticht worden van het onrechtmatig aanbieden van muziekbestanden. De Utrechtse voorzieningenrechter verwerpt de eis vooral omdat Brein gebruik heeft gemaakt van de diensten van het Amerikaanse bedrijf MediaSentry om IP-adressen te verzamelen.

Vragen en antwoorden peer-to-peer bestandsuitwisseling (april 2005)
<http://www.bof.nl/p2p/>

g) Diversen

OV-chipkaart

Bits of Freedom volgt de invoering van de OV-chipkaart door Translink Systems B.V. kritisch. Het veronderstelde gemak voor de reiziger gaat gepaard met de aanleg van enorme databases vol gedetailleerde informatie over het reisgedrag van alle Nederlanders. Over de wijze waarop de informatie wordt opgeslagen en gebruikt wordt, geven de openbaar vervoerbedrijven en Translink onvoldoende openheid van zaken. Bits of Freedom heeft deelgenomen aan verschillende expertmeetings

over de OV-chipkaart bij het College bescherming persoonsgegevens (CBP) en ECP.NL.

RFID

Nederland staat aan de vooravond van de invoering van RFID-chips in winkels en supermarkten. Het gebruik van de EPC-global code met unieke nummers voor ieder product heeft vergaande gevolgen voor de privacy van consumenten. Bits of Freedom geeft sinds december 2004 uitgebreide informatie over deze aspecten van RFID via een dossier op de website. Dit dossier is bijgewerkt door stagiair Joris Dirks, student bestuurskunde aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. Daarnaast heeft Bits of Freedom bijgedragen aan een publicatie van ECP.NL over RFID's en privacy. Daarin heeft Bits of Freedom zich kritischer opgesteld dan de opstellers van het rapport. Bits of Freedom heeft deelgenomen aan een debat over het rapport in Nieuwspoort in juni 2005.

Wet vorderen gegevens

Sinds 1 januari 2006 is de Wet vorderen gegevens in werking getreden. Bits of Freedom heeft het debat in de Eerste Kamer over het wetsvoorstel nauwlettend gevolgd en daarvan gedetailleerd verslag gedaan in de BOF nieuwsbrief. De nieuwe wet maakt het mogelijk voor politie en justitie om op ongekende schaal gegevens over burgers op te vragen bij bedrijven en instellingen. Vooral de bibliotheken hebben zich tegen de nieuwe wet verzet. Zij vrezen een verstikkend effect op het leesgedrag wanneer burgers zich bewust zijn van een overheid die altijd mee kan kijken. De wet staat immers ook het opvragen van gegevens toe uit de leenadministratie van bibliotheken. Bits of Freedom steunt het verzet van de bibliotheken. Bovendien zullen ook veel webhostingbedrijven met de nieuwe bevoegdheden te maken krijgen. De bevoegdheden zijn bij uitstek geschikt voor de zogenaamde sleepnet-methode in het politieonderzoek.

6. SAMENWERKING

a) EDRI

Bits of Freedom is heel actief binnen European Digital Rights. Sjoera Nas is behalve algemeen bestuurslid van EDRI ook hoofdredacteur van de tweewekelijkse nieuwsbrief EDRI-gram. Namens EDRI heeft ze herhaaldelijk het woord gevoerd in internationale media en een aantal keer gesproken in Brussel, bij een debatdiner en bij een hoorzitting over de bewaarplicht. Als redacteur heeft ze workshops en presentaties bijgewoond. Sjoera heeft zich met name ingespannen voor verdere uitbreiding van het netwerk van burgerrechtenorganisaties. Inmiddels telt EDRI 21 leden en 5 individuele aspirant-leden uit in totaal 19 Europese landen.

Tijdens de algemene ledenvergadering op 7 augustus in Berlijn heeft het bestuur een activiteitenoverzicht gepresenteerd en toelichting gegeven op het beëindigen van de samenwerking met de vaste lobbyist in Brussel begin 2005. Door geldgebrek kon EDRI zich niet langer een betaalde kracht veroorloven. Door datzelfde gebrek aan inkomsten kwam ook de continuïteit van EDRI-gram in gevaar, waar Bits of Freedom financiering voor ontving van het Open Society Institute (van George Soros). Eind 2005 heeft EDRI daarom via EDRI-gram een dringende oproep gedaan voor donaties voor EDRI-gram, voor in totaal 3.500 euro. Dit leverde voldoende middelen op, ook door de spontane toezegging van OSI om nogmaals een (kleine) bijdrage te leveren. In 2006 heeft Sjoera het redacteurschap van EDRI-gram overgedragen aan Bogdan Manolea uit Roemenië. Bits of Freedom blijft de ontwikkelingen in Europa wel op de voet volgen.

b) Unesco

Sjoera Nas zit sinds 2005 in de adviesraad Internet, cultuur en mensenrechten van de Nederlandse nationale Unesco commissie. Hiermee is in de eerste maanden van 2005 regelmatig vergaderd over de opzet en gewenste uitkomsten van de conferentie over internet en mensenrechten. Daarna heeft de commissie ook gekeken naar het meerjaren beleidsplan voor Unesco op dit gebied en met name inbreng geleverd op het onderdeel auteursrecht.

c) Burger@overheid

Bits of Freedom is een van de oprichters en deelnemers in Burger@overheid, een initiatief van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Burger@overheid wil door allerlei initiatieven en campagnes de kwaliteit van de elektronische dienstverlening aan de burger verbeteren. Burger@overheid doet dit bijvoorbeeld door middel van de Webwijzer Award, een prijs voor de beste en slechtste website van de overheid. Ook heeft Burger@overheid de BurgerServiceCode ontwikkeld, die tien normen bevat waaraan digitale contacten tussen burger en overheid moeten voldoen. Tevens zet Burger@overheid zich in voor toegankelijkheid, gebruiksgemak en openbaarheid. Bits of Freedom (Maurice Wessling) zit in het forum dat Burger@overheid inhoudelijk begeleidt. In het Forum zitten personen en organisaties die affiniteit, kennis en ervaring hebben met de digitale overheid en/of haar digitale gebruikers. Andere deelnemers aan het forum zijn Dick Westendorp (oud-directeur van de Consumentenbond), de Nationale Ombudsman, Stichting Rekenschap, Internet Society Nederland, Instituut voor Publiek en Politiek en Stichting Nederland Kennisland. Het Forum wordt voorgezeten door Marjet van Zuijlen (oud Tweede-Kamerlid).

In 2005 zijn op de bijeenkomsten van Burger@overheid onder andere het Burger-servicenummer en het e-dossier (een soort digitaal kluisje voor overheidsinformatie) behandeld.

d) Diversen

Bits of Freedom onderhoudt een uitgebreid netwerk van contacten met organisaties binnen de overheid, het bedrijfsleven en met belangenbehartigers. Binnen dit netwerk wordt Bits of Freedom vaak gevraagd deel te nemen aan expertmeetings, seminars, workshops en informele thema-bijeenkomsten. In 2005 heeft Bits of Freedom deelgenomen aan expertmeetings bij het CBP over de OV-chipkaart en een evaluatie van de Wet bescherming persoonsgegevens. Bits of Freedom neemt op regelmatige basis deel aan de RFID-werkgroep van ECP.NL en is aanwezig geweest bij de expertmeeting over RFID van het Rathenau Instituut.

BOF heeft ook seminars bijgewoond van ECP.NL over veiligheid op internet en over spam. De Consumentenbond nodigde Bits of Freedom uit voor een besloten seminar over auteursrecht. Verder nam Bits of Freedom deel aan bijeenkomsten van de Themacommissie Technologiebeleid van de Tweede Kamer over misbruik van internet en digitale grensbewaking. Tot slot nam Bits of Freedom deel aan een werkbezoek van de School voor Openbaar Bestuur over cameratoezicht en een expertmeeting bij de Anne Frank stichting over discriminatie en internet.

7) FINANCIËLE RESULTATEN

a) Algemeen

Om donateurs zo veel mogelijk inzicht te geven in de inkomsten en uitgaven van Bits of Freedom, heeft Bits of Freedom in 2003 voor het eerst een uitgebreid jaarverslag gemaakt, inclusief financiële details. Ook over 2004 is een uitgebreid jaarverslag uitgebracht en publiekelijk gepresenteerd op 9 februari 2005.

Na een positief resultaat in 2004 van 6.460 euro, heeft Bits of Freedom in 2005 een negatief resultaat geboekt van EUR 16.720. De inkomsten bedroegen EUR 101.539, de uitgaven EUR 118.259.

Het verlies is in de eerste plaats veroorzaakt door vertraging in de uitbetaling van consultancy-werkzaamheden. Begin 2006 ontvangt Bits of Freedom ruim 20.000 euro aan inkomsten die eigenlijk begroot waren voor 2005. Toch zou Bits of Freedom daarmee geen winst hebben geboekt, i.v.m. achterstallige donatiebelasting. Dat het niet gelukt is om die belasting in 2005 te betalen, komt door vertraging in de uitvoering van twee additionele projecten; een advies over een best practice bij spamfiltering en een onderzoek naar notice en takedown. Bits of Freedom hoopt beide projecten begin 2006 af te ronden.

Personeelskosten vormen de grootste post op de begroting; inclusief sociale premies en loonbelasting bedroegen die 92.762 euro voor 1,8 FTE. In de loonkosten is de uitbetaling inbegrepen van 10 vakantiedagen aan Sjoera Nas. De reguliere organisatiekosten (o.a. huur en telecommunicatie) bedroegen 12.170,02 euro; de specifiek werkgerelateerde kosten (reis en verblijf, pr en representatie) 11.208,45 euro. Zie voor een nader overzicht van inkomsten en uitgaven bijlage II.

b) Donateurs

Bits of Freedom heeft van individuele donateurs in 2005 9.999,39 euro gekregen, slechts 61 eurocent minder dan begroot. De enthousiaste bijschriften bij bank en giro-overschrijvingen hebben BOF een hart onder de riem gestoken. BOF is een aantal individuele donateurs bijzonder erkentelijk voor bijdragen van 500 en zelfs 1.000 euro.

c) Sponsors / consultancy

In 2005 heeft Bits of Freedom opnieuw genereuze sponsoring ontvangen van de Stichting Internet4All en van XS4ALL Internet B.V. De hoogte van die laatste vorm van sponsoring wordt bepaald door de klanten van XS4ALL. Voor elke klant die in het Service Centre een vinkje zet voor ondersteuning van Bits of Freedom, maakt XS4ALL 1 euro per jaar over. Over 2004 heeft dit 17.993 euro opgeleverd, over 2005 (dat in 2006 wordt uitbetaald) 19.972 euro. Bits of Freedom heeft in 2005 geen gebruik gemaakt van de beloofde donatie van 45.000 euro van Felipe Rodriguez, maar dit vooruitgeschoven naar 2006.

Nieuwe sponsors in 2005 zijn DDS, IS Interned Services en Publishnet. BOF heeft een aantal bestaande kleine sponsors in 2005 bewust geen donatie gevraagd. Door het wegvallen van de donatiebelasting per 1 januari 2006 is het veel gunstiger voor BOF om pas dit jaar om donaties te vragen.

Om de inkomsten aan te vullen heeft Bits of Freedom een groot consultancy project gedaan op het gebied van (digitale) privacy voor de goede doelen Loterijen. Daarnaast leveren consultancy voor XS4ALL Internet B.V., voor een aantal telefoonbedrijven en de organisatie van het seminar voor Hivos broodnodige extra inkomsten op.

BIJLAGE I - OVERZICHT LEZINGEN EN DEBATTEN 2005

14 januari: Lezing Maurice Wessling over privacy op internet voor studenten economie aan de Universiteit van Amsterdam.

27 januari: Implementing the 2002 Privacy Directive in the Netherlands: To spam or not to spam. (Engelstalige) Lezing Sjoera Nas bij seminar van de Europese Commissie over bescherming persoonsgegevens.

3 februari: Freedom of expression online: the Multatuli project. (Engelstalige) Lezing Sjoera Nas tijdens algemene Unesco conference in Parijs, Frankrijk over online vrijheid van meningsuiting, ter voorbereiding op de World Summit on the Information Society.

4 en 5 februari: Internationale conferentie Internet, Human Rights and Culture, georganiseerd door de Nederlandse Nationale UNESCO Commissie en Bits of Freedom (Sjoera Nas), ter voorbereiding op de World Summit on the Information Society.

17 februari: Online vrijheid van meningsuiting en aansprakelijkheid internetproviders. Lezing Sjoera Nas in de serie TILT Lectures, Universiteit van Tilburg.

8 maart: Lezing Maurice Wessling over privacy tijdens het security seminar voor studenten informatica aan de Universiteit Nijmegen.

24 maart: RFID en privacy. Lezing Sjoera Nas voor het NGI, in Mediaplaza, Utrecht.

1 april: Auteursrechten vs gebruikersrechten. Lezing Sjoera Nas voor studenten van de vakgroep Communication & Multimedia Design van de St. Joost Academie in Breda.

18 april: WIPO-seminar over copyright en aansprakelijkheid internet providers in Genève, deelname Sjoera Nas.

28 april: Bewaarplicht verkeersgegevens en spam, gastcollege Sjoera Nas aan de Universiteit van Amsterdam, vak informatierecht.

28 april: Debat over privacy en veiligheid bij de libertaire vereniging Meer Vrijheid met Sjoera Nas en Maurice Wessling.

18 mei: Internet and Human Rights: The Netherlands UNESCO Commission experience. (Engelstalige) Lezing Sjoera Nas over het waarborgen van algemene, gelijkwaardige toegang tot kennis tijdens de algemene UNESCO conferentie in St. Petersburg. Samenvatting van de resultaten van de Nederlandse conferentie in februari 2005.

25 mei: Debat Internet en Misbruik, Themacommissie Technologiebeleid Tweede Kamer. Deelname Sjoera Nas.

4 juni: Hogerhuisdebat Jonge Socialisten. Sjoera Nas in debat met Wouter Bos over de identificatieplicht en over de uitbreiding van camera-toezicht.

8 juni: Paneldiscussie ECP over RFID. Maurice Wessling in debat met Jan Willem Broekema (College bescherming persoonsgegevens), Jeroen Terstegge (Philips), Jaap Brink (KPN) en Arie Slob (Tweede Kamer fractie ChristenUnie).

20 juni: Debat Digitale Grensbewaking, Themacommissie Technologiebeleid Tweede Kamer. Deelname Maurice Wessling.

28 juli: Data retention is no solution. Presentatie Maurice Wessling over de Europese voorstellen voor een bewaarplicht verkeersgegevens tijdens het What the Hack festival in Liempte. Tevens start van een online petitie tegen de bewaarplicht.

23 augustus: Data protection, government and international transfer of data (Engelstalige) Lezing Sjoera Nas tijdens een seminar over gegevensbescherming in Praag, Tjechië over het Burger Service Nummer, de voorgenomen bewaarplicht verkeersgegevens en vragen rondom de internationale uitwisseling van persoonsgegevens.

28 september: Ronde tafel sessie Tweede Kamer over de bewaarplicht. Presentatie en debat door Sjoera Nas namens Bits of Freedom en namens de Consumentenbond.

11 oktober: Discussiediner Europees Parlement over de bewaarplicht. Lezing Sjoera Nas namens EDRI.

12 oktober: Deelname Maurice Wessling aan het debat Big Brother in business tijdens de Emerce eDay in Amsterdam.

8 november: "Privacy is een schuilplaats voor het kwaad" Lezing Maurice Wessling voor de Zeeuwse Vereniging van ICT Ondernemers in Goes.

9 november: De bewaarplicht verkeersgegevens: bewaren=verstrekken Lezing Sjoera Nas over de bewaarplicht verkeersgegevens tijdens de Infosecurity beurs in Utrecht.

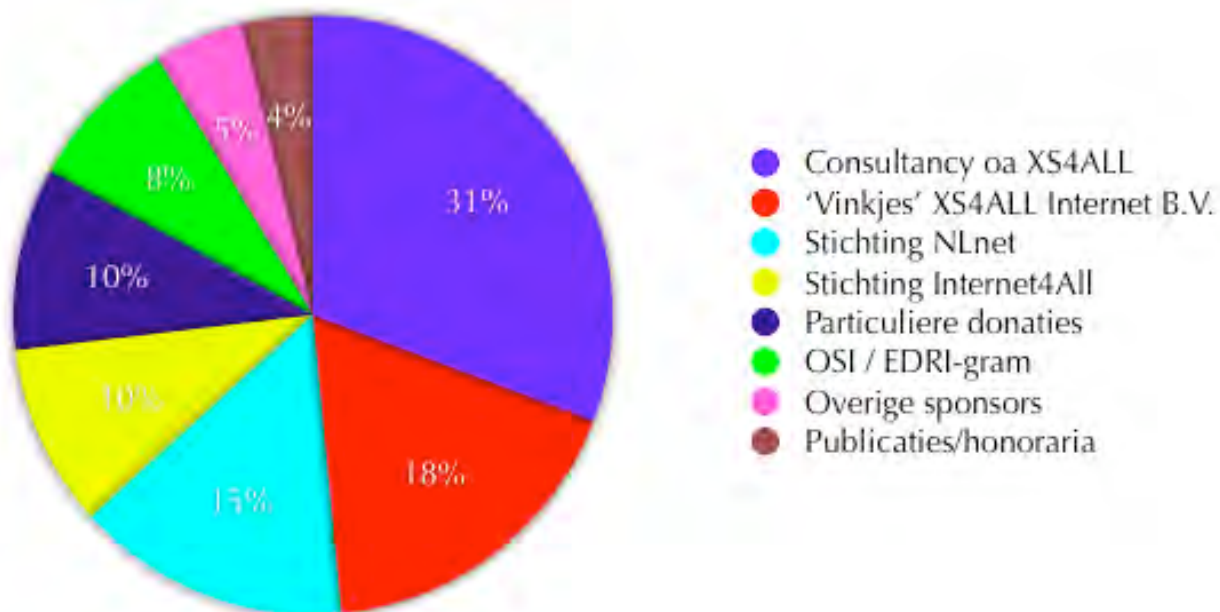
17 november: Debat over online vrijheid van meningsuiting tijdens de World Summit on the Information Society in Tunis. Panelbijdrage Sjoera Nas op uitnodiging van organisator Hivos.

18 november: Debat over privacy en security tijdens de World Summit on the Information Society in Tunis. Panelbijdrage Sjoera Nas namens EDRI.

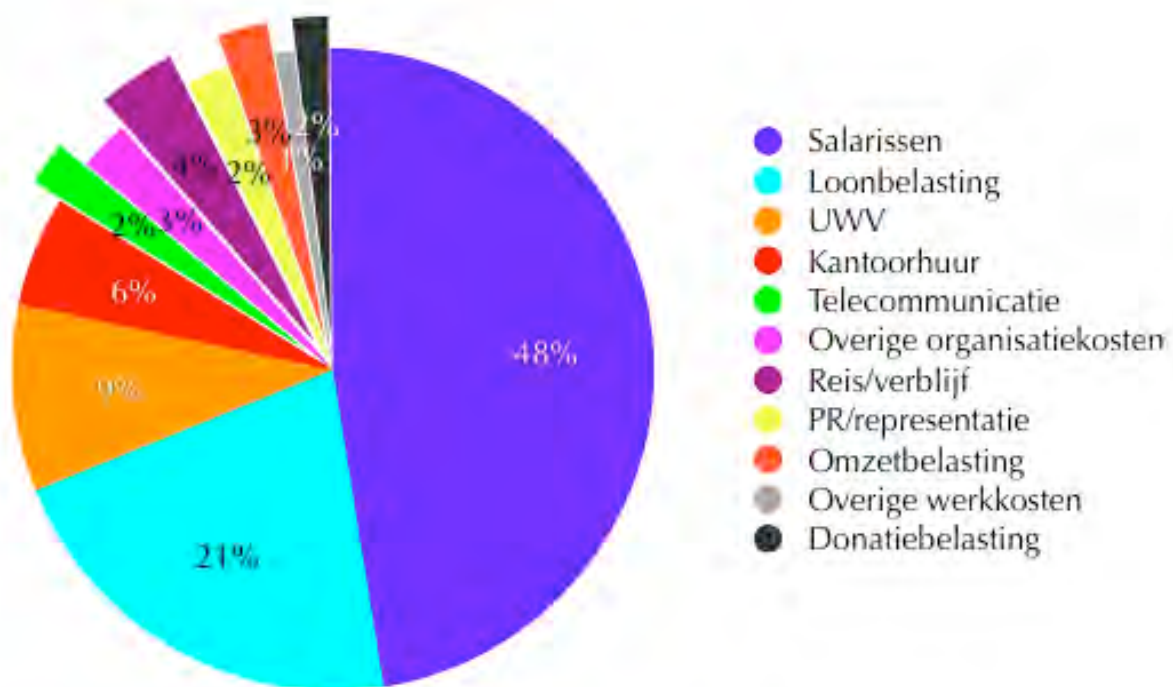
22 november: Biometrie en de identificatieplicht Lezing Maurice Wessling over het Nederlandse biometrische paspoort en de samenhang met de identificatieplicht tijdens de IPA Herfstdagen (Instituut voor Programmatuurkunde en Algoritmiek, TUE) in Zwartsluis.

7 december: Hoorzitting Europees Parlement over de bewaarplicht georganiseerd door de Groenen. (Engelstalige) Lezing Sjoera Nas.

BITS OF FREEDOM INKOMSTEN 2005 TOTAAL EUR 101.539

BITS OF FREEDOM UITGAVEN 2005 TOTAAL EUR 118.259

Stichting Bits of Freedom

Sjoera Nas

Maurice Wessling

Postbus 10746

1001 ES Amsterdam

t 020 4686451

f 020 5241229

e info@bof.nl

KvK nr. 34 12 12 86, Amsterdam

Illustratie voorpagina: LOESJE